٥٠ فەرموودەی ڕەنگین

لە وتەکانی پێغەمبەری ئەمین

صلى الله عليه وسلم

ئامادەکردنی

ئەنەس عبدالرحمن

پەنجا فەرموودەی ڕەنگین

لە وتەکانی پێغەمبەری ئەمین

بسم الله الرحمن الرحيم

نـاسـنـامـەی کـتـێـب

ناوی کتێب: پەنجا فەرموودەی ڕەنگین لە وتەکانی پێغەمبەری ئەمین ﷺ

ئامادەکردنی: ئەنەس عبدالرحمن

نەخشەسازی ناوەوە: أبو عمرو

أَخْبَرَنَا أَبُو عُثْمَانَ الْبَصْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ الْقَسْمَلِيِّ، أَنْبَأَنَا زَيْدٌ الْعَمِّيُّ، عَنْ بَعْضِ الْفُقَهَاءِ أَنَّهُ قَالَ {يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، اعْمَلْ بِعِلْمِكَ، وَأَعْطِ فَضْلَ مَالِكَ، وَاحْبِسِ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِكَ إِلَّا بِشَيْءٍ مِنَ الْحَدِيثِ يَنْفَعُكَ عِنْدَ رَبِّكَ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِنَّ الَّذِي عَلِمْتَ ثُمَّ لَمْ تَعْمَلْ بِهِ قَاطِعٌ حُجَّتَكَ وَمَعْذِرَتَكَ عِنْدَ رَبِّكَ إِذَا لَقِيتَهُ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِنَّ الَّذِي أُمِرْتَ بِهِ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ لَيَشْغَلُكَ عَمَّا نُهِيتَ عَنْهُ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، لَا تَكُونَنَّ قَوِيًّا فِي عَمَلِ غَيْرِكَ ضَعِيفًا فِي عَمَلِ نَفْسِكَ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، لَا يَشْغَلَنَّكَ الَّذِي لِغَيْرِكَ عَنِ الَّذِي لَكَ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، عَظِّمِ الْعُلَمَاءَ وَزَاحِمْهُمْ، وَاسْتَمِعْ مِنْهُمْ وَدَعْ مُنَازَعَتَهُمْ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، عَظِّمِ الْعُلَمَاءَ لِعِلْمِهِمْ، وَصَغِّرِ الْجُهَّالَ لِجَهْلِهِمْ، وَلَا تُبَاعِدْهُمْ، وَقَرِّبْهُمْ وَعَلِّمْهُمْ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، لَا تُحَدِّثْ بِحَدِيثٍ فِي مَجْلِسٍ حَتَّى تُفْهِمَهُ، وَلَا تُجِبِ امْرَأً فِي قَوْلِهِ حَتَّى تَعْلَمَ مَا قَالَ لَكَ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، لَا تَغْتَرَّ بِاللَّهِ وَلَا تَغْتَرَّ بِالنَّاسِ؛ فَإِنَّ الْغِرَّةَ بِاللَّهِ تَرْكُ أَمْرِهِ، وَالْغِرَّةَ بِالنَّاسِ اتِّبَاعُ أَهْوَائِهِمْ، وَاحْذَرْ مِنَ اللَّهِ مَا حَذَّرَكَ مِنْ نَفْسِهِ، وَاحْذَرْ مِنَ النَّاسِ فِتْنَتَهُمْ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِنَّهُ لَا يَكْمُلُ ضَوْءُ النَّهَارِ إِلَّا بِالشَّمْسِ، كَذَلِكَ لَا تَكْمُلُ الْحِكْمَةُ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِنَّهُ لَا يَصْلُحُ الزَّرْعُ إِلَّا بِالْمَاءِ وَالتُّرَابِ، كَذَلِكَ لَا يَصْلُحُ الْإِيمَانُ إِلَّا بِالْعِلْمِ وَالْعَمَلِ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، كُلُّ مُسَافِرٍ مُتَزَوِّدٌ، وَسَيَجِدُ إِذَا احْتَاجَ إِلَى زَادٍ مَا تَزَوَّدَ، وَكَذَلِكَ سَيَجِدُ كُلُّ عَامِلٍ إِذَا مَا احْتَاجَ إِلَى عَمَلِهِ فِي الْآخِرَةِ مَا عَمِلَ فِي الدُّنْيَا. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَحُضَّكَ عَلَى عِبَادَتِهِ فَاعْلَمْ أَنَّهُ إِنَّمَا أَرَادَ أَنْ يُبَيِّنَ لَكَ كَرَامَتَكَ عَلَيْهِ، فَلَا تَحَوَّلَنَّ إِلَى غَيْرِهِ فَتَرْجِعَ مِنْ كَرَامَتِهِ إِلَى هَوَانِهِ. يَا صَاحِبَ الْعِلْمِ، إِنَّكَ إِنْ تَنْقُلِ الْحِجَارَةَ وَالْحَدِيدَ أَهْوَنُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْ تُحَدِّثَ مَنْ لَا يَعْقِلُ حَدِيثَكَ، وَمَثَلُ الَّذِي يُحَدِّثُ مَنْ لَا يَعْقِلُ حَدِيثَهُ كَمَثَلِ الَّذِي يُنَادِي الْمَيِّتَ، وَيَضَعُ الْمَائِدَةَ لِأَهْلِ الْقُبُورِ} سُنَنُ الدَّارمي إسناده مظلم

فەرموودەی یەکەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ) رواهُ مُسْلِمٌ {٢٠١٩}

واتای فەرموودەکە :-

خـواردن مەخـۆن بـە دەسـتی چەپ بێگومـان شـەیتان بەدەسـتی چەپەی خواردن دەخوات

واتای وشەکان

لَا تَأْكُلُوا = مەخۆن

بِالشِّمَالِ = بەچەپەی، بەدەستی چەپە

فَإِنَّ = بێگومان

الشَّيْطَانِ = شەیتان

يَأْكُلُ = دەخوات

بِالشِّمَالِ = بەچەپەی، بەدەستی چەپی

١. خواردن بەدەستی ڕاستە واجبە

٢. خـــواردن بەدەســـتی چەپە حەڕامە، مەگەر کەســـێک عـــوزری شەرعی هەبێت

فەرموودەی دووەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ) رَوَاهُ البُخَارِي {١٤٨٢} وَمُسْلِمٌ {١٣٩٢}

واتای فەرموودەکە:-

ئوحود کێوێکە ئێمەی خۆش دەوێت و ئێمەش خۆشمان دەوێت

واتای وشەکان:-

أُحُدٌ = کێوی ئوحود، چیای ئوحود

جَبَلٌ = کێوێکە، چیاییێکە

يُحِبُّنَا = خۆشی دەوێین

وَنُحِبُّهُ = وە خۆشمان دەوێت

فەرموودەی سێیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللهِ عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ} رَوَاهُ مُسْلِمٌ {٢١٣٢}.

واتای فەرموودەکە:-

خۆشەویست ترین ناوتان لەلای اللَّهُ تَعَالَى بریتییە لە ناوی عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ

واتای وشەکان:-

إِنَّ = بێگومان، بەڕاستی

أَحَبَّ = خۆشەویست ترین

أَسْمَائِكُمْ = ناوەکانتان، ناوەکانی ئێوە

إِلَى اللَّهِ = لەلای اللَّهُ تَعَالَى

عَبْدُ اللَّهِ = بەندەی اللَّهُ تَعَالَی

عَبْدُ الرَّحْمَنِ = بەندەی اللَّهُ تَعَالَی ی زۆر بەخشندەو میهرەبان

فەرموودەی چوارەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ} رَوَاهُ مُسْلِمٌ { ٢٩٥٦ }

واتای فەرموودەکە:-

دونیا بەندیخانەی بڕواداره و بەهەشتی کافره و بێ بڕوایه

واتای وشەکان:-

الدُّنْيَا = دونیا

سِجْنُ = بەندیخانەی

الْمُؤْمِنِ = بڕواداره

جَنَّةُ = بەهەشتی

الْكَافِرِ = بێباوەڕە

فەرموودەی پێنجەم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُمِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ) رواهُ مُسْلِمٌ { ٧٨٠ }

واتای فەرموودەکە:-

ماڵەکانتـان مەکەن بـە گۆڕسـتان، بێگومـان شـەیتان ڕادەکات لەو ماڵەی کە سورەتی بەقەرەی تێدا دەخوێندرێتەوە.

واتای وشەکان:-

لَا تَجْعَلُوا = مەیگێڕن ، مەیکەن

بُيُوتَكُمْ = ماڵەکانتان

مَقَابِرَ = گۆڕستان

إِنَّ الشَّيْطَانَ = بێگومان شەیتان

يَنْفِرُ = ڕا ئەکات ، هەڵدێت

مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي = لەو ماڵەی

تُقْرَأُ = دەخوێندرێت

فِيهِ = تێیدا (لەو ماڵەی) دا

سُورَةُ الْبَقَرَةِ = سورەتی بەقەرە

فەرموودەی شەشەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ) رواه البخاري

و اتای فەرموودەکە:-

جوێنــدان بە مســوڵمان فســوقەو دەرچــونە لە گــوێڕایەڵی اللّٰه و پێغەمبەرەکەی، وە شەڕکردن و کوشتارکردنیشی کوفرە

و اتای وشەکان:-

سِباب = جوێن دان

سِبَابُ الْمُسْلِمِ = جوێندان بە مسوڵمان

فُسُوقٌ = دەرچونە لە گوێڕایەڵی اللّٰه و پێغەمبەرەکەی

وَقِتَالُهُ = وە کوشتارکردن و شەڕکردنیشی

كُفْرٌ = کوفرە

فەرموودەی حەوتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

خەونی بڕوادار بەشێکە لە چل و شەش بەشی پێغەمبەرایەتی

واتای وشەکان:-

رُؤْيَا = خەون بینین

رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ = خەونی بڕوادار

جُزْءٌ = بەشێکە

مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ = لە چل و شەش

مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا = لە چل و شەش بەش

مِنَ النُّبُوَّةِ = لە پێغەمبەرایەتی

فەرموودەی هەشتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى طَعَامٍ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ : إِنِّي صَائِمٌ) رواهُ مُسْلِمٌ.

واتای فەرموودەکە:-

ئەگەر یەکێک لە ئێوە بانگ کرا بۆ خواردن (دەعوەت کرا) وە ئەو کەسە بەڕۆژی بوو با بڵێت من بەڕۆژیم

واتای وشەکان:-

إِذَا = ئەگەر

دُعِيَ = دەعوەت کرا ، بانگ کرا

أَحَدُكُمْ = یەکێک لە ئێوە

إِلَى طَعَامٍ = بۆ خواردنێک ، بۆ خواردن

وَهُوَ = وە ئەو کەسە

صَائِمٌ = بەڕۆژی بوو ، ڕۆژی گربوو

فَلْيَقُلْ = با بڵێت

إِنِّي = بێگومان من

صَائِمٌ = بەڕۆژیم ، ڕۆژی گرم

🕮 ئەگەر ڕێیان پێدا بە ئامادە نەبوون لە دەعوەتەکە ئەوە باشە ئەگەرنا با ئامادەی دەعوەتەکە ببێت و ڕۆژیەکەی بشکێنێ ئەگەر ڕۆژیەکە سوننەت بێت و واجب نەبێت

فەرموودەی نۆیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ كُلُّ ذَنْبٍ، إِلَّا الدَّيْنَ) رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

اللَّهُ تَعَالَى لە هەموو گوناهێکی شەهید خۆش دەبێت جگە لە قەرز

واتای وشەکان:-

يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ = لە کەسی شەهید دەبوردرێ

يُغْفَرُ = دەبوردرێت

الشَّهِيد = شەهید

كُلُّ ذَنْبٍ = هەموو گوناهێك

كُلُّ = هەموو

ذَنْب = گوناح

إِلَّا الدَّيْنَ = جگه له قه‌رز

إِلَّا = جگه ، بێجگه

الدَّيْنَ = قه‌رز

فەرموودەی دەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

ئەگەر سەگ ئاوی خواردەوە لە قاپ و قاچاغی یەکێک لە ئێوە، با قاپ و قاچاغەکەی حەوت جاران بشوات

واتای وشەکان:-

إِذَا = ئەگەر

شَرِبَ = خواردییەوە

الْكَلْبُ = سەگ

فِي = لە

إِنَاءِ = قاپ و قاچاغ ، دەفر

أَحَدِكُمْ = یە کێك لە ئێوە

فَلْيَغْسِلْهُ = بابیشۆرێت قاپ و قاچاغەکە

سَبْعَ مَرَّاتٍ = حەوت جار

مَرَّاتٍ = چەند جارێک کۆی مَرَّة یە مَرَّة واتا جارێک

فەرموودەی یازدەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە: -

بەڕاستی جولەکەکان و نەصرانییەکان سەر و ڕیشیان سبوغ و ڕەنگ ناکەن، ئێوە جیاوازیان بکەن و پێچەوانەیان بن (واتا ئێوە سەرو ڕیشتان ڕەنگ بکەن)

واتای وشەکان:-

إِنَّ = بەڕاستی، بێگومان

الْيَهُودَ = جولەکە

النَّصَارَى = نەصارا، گاوڕ

لَا يَصْبُغُونَ = بۆیاغ ناکەن، ڕەنگ ناکەن (پرچ و ڕیشیان)

فَخَالِفُوهُمْ = جیاوازیان بکەن، موخالەفەیان بکەن، پێچەوانەیان بکەن

فەرموودەی دوازدەیەم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم هەرکاتێك ویستبای بچێتە ئاو دەست دەیفەرموو { ئەی الله تعالى من خۆم دەپارێزم بەتۆ لە شەیاتینە نێرینەکان و لە شەیاتینە مێیینەکان }

و اتای وشەکان:-

اللَّهُمَّ = یا الله، ئەی الله تعالى

إِنِّي = بێگومان من

أَعُوذُ = خۆم دەپارێزم، پەنا دەگرم

بِكَ = بە تۆ

مِنَ الْخُبُثِ = له شەیاتینە نێرینە پیسەکان، خُبُث کۆی خَبیث یيه خَبیث واتا پیس

الْخَبَائِثِ = شەیاتینە مێینە پیسەکان، خَبَائِث کۆی خَبیثَة یە خَبیثَة واتا پیس

فەرموودەی سێزدەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

بڕوا ناهێنێت هیچ یەکێک لە ئێوە تاوەکوو خۆشەویستر دەبم لەلای لە دایك و باوکی و لە کوڕو کچی و لەهەموو خەڵکی بە گشتی

واتای وشەکان:-

لَا يُؤْمِنُ = بڕوا ناهێنێت

أَحَدُكُمْ = یەکێك لەئێوە

حَتَّى = هەتا، تاوەکوو

أَكُونَ = دەبم

أَحَبَّ = خۆشەویستر

إِلَيْهِ = لەلای

مِنْ = له

وَالِدِهِ = باوکی (مەبەست دایك و باوك) ه

وَوَلَدِهِ = کوڕی (مەبەست کوڕو کچە)

وَالنَّاسِ = خەڵکی

أَجْمَعِينَ = بەگشتی ، هەمووی

📖 دەبێت پێغەمبەرت صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لە هەموو کەسێک خۆشتر بووێت

فەرموودەی چواردەیەم

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ

{قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ } رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

ئەنەسی کوڕی مالیک فەرموویەتی پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پێی وتم ئەی کوڕی خۆم

واتای وشەکان:-

قَالَ لِي = پێی وتم ، وتی پێم

رَسُولُ = نێردراو ، ڕەوانەکراو

يَا بُنَيَّ = ئەی کوڕەکەم ، ئەی کوڕی خۆم

📖 مەعلومی جەنابتانە ئەنەسی کوڕی مالیک منداڵی پێغەمبەر صَـلَّى اللَّهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ نەبـووە، بەڵکـو خزمەتکـاری بـووە ، بەڵام دروســـتە بە منـــداڵی تـــریش بڵێـــی کـــوڕی خـــۆم، ئەوە ســـۆزو خۆشەویستیتە بۆ مناڵەکە

فەرموودەی پازدەیەم

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

{أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي؟ قَالَ: لَا تَغْضَبْ، فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا تَغْضَبْ} رَوَاهُ البُخَارِي

واتای فەرموودەکە:-

لە ئەبو هورەیرەوە فەرموویەتی { پیاوێك بە پێغەمبەری صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وت ئامۆژگاریم بکە ، پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمووی : تووڕە مەبە ،پیاوەکە چەند جارێك دووبارەی کردەوەو وتی : ئامۆژگاریم بکە ، پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمووی : تووڕە مەبە

واتای وشەکان :-

أَنَّ = بێگومان، بەڕاستی

رَجُلًا = پیاوێک

قَالَ = وتی

أَوْصِنِي = ئامۆژگاریم بکە

قَالَ = وتی، فەرمووی پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا تَغْضَبْ = توڕە مەبە

فَرَدَّدَ = جا دووبارەی کردەوە، پیاوەکە دووبارەی کردەوە

مِرَارًا = چەند جارێک

فەرموودەی شازدەیەم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

بەڕاستی کەسی باوەڕدار بۆ باوەڕدار وەکوو دیوارێکە هەندێکی هەندێکی تری توند و بەهێز دەکات

واتای وشەکان:-

الْمُؤْمِنُ = ئیماندار ، باوەڕدار

لِلْمُؤْمِنِ = بۆ ئیماندار، بۆ باوەڕدار

كَالْبُنْيَانِ = وەکوو دیوارێکە، وەکوو بینایێکە

يَشُدُّ = توند دەکات ، بەهێز دەکات

بَعْضُهُ = هەندێکی ، ئەو هائە دەگەڕێتەوە بۆ بُنْیان

بَعْضًا = هەندێکی تر ، بەخۆی بَعْض بەواتای هەندێک دێت

📖 بێگوومـــان چـــۆن بینـــا و خـــانوو یەکتـــر تونـــد دەکەن و دەبەستنەوە ئاواش ئیمانداران یەکتری بەهێز و توندو تۆڵ دەکەن ، سُبْحَانَ اللَّهِ گەر ئیمانداران پشتی یەکتر بگرن و یەکتری بەهێزبکەن ئەوە کافران چۆن دەتوانن ئاوا زەلیلمان بکەن

فەرموودەی حەڤدەیەم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ الْعَيْنُ حَقٌّ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

چاو حەقە و بوونی هەیە یان چاو پیسی و چاو لێدان بوونی هەیە و ڕاستە

واتای وشەکان:-

الْعَيْنُ = چاو ، چاو پیسی

حَقٌّ = ڕاستە ، حەقە

📖 دەبێت باوەڕمان هەبێت کەچاو پیسی کاریگەری خۆی هەیە، وە ئەگەر سەیری شتێکت کرد و پێی سەرسام بووی بڵێ ماشاءالله بارك الله فيه

فەرموودەی هەژدەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا، فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدْ حَتَّى تُوضَعَ}

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

ئەگەر جەنازەیەکتان بینی هەڵسن جا هەرکەسێک شوێنی کەوت با دانەنیشێت تاوەکوو دادەنرێت { واتا دانەنیشێت تا مردووەکە دادەنرێتە گۆڕەوە }

واتای وشەکان:-

إِذَا = ئەگەر

رَأَيْتُمُ = بینیتان

الْجَنَازَةَ = جەنازە ، تابووت ، مردوو

فَقُومُوا = هەستن

فَمَنْ = جا هەرکەسێک

تَبِعَهَا = شوێنی جەنازەکە کەوت

فَلَا يَقْعُدْ = با دانەنیشێت

حَتَّى = هەتا ، تاوەکوو

تُوضَعَ = دادەنرێت (مردووەکە)

فەرموودەی نۆزدەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

دوو وشە هەنە سوک و ئاسانن لەسەر زمان، قورس و گرانن لەسەر تەرازوو ، خۆشەویستن لە لای اللَّهُ تَعَالَى، ئەویش بریتیین لە سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

و اتای وشەکان:-

كَلِمَتَانِ = دوو وشە هەنە

خَفِيفَتَانِ = سوک و ئاسانن

عَلَى اللِّسَانِ = لەسەر زمان

ثَقِيلَتَانِ = قورس و گرانن

فِي الْمِيزَانِ = لەسەر تەرازوودا

حَبِيبَتَانِ = خۆشەویستن

إِلَى الرَّحْمَنِ = لەلای اللَّهُ تَعَالَى

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ = پاکی و بێگەردی و سوپاس و ستایش بۆ اللَّهُ تَعَالَى

سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ = پاکی و بێگەردی بۆ اللَّه ی مەزن

فەرموودەی بیستەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ) رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

هەرکەسێك هەستا لە شوێنی دانیشتنی لە(مەجلیس) لە پاشان گەڕایەوە بۆ ئەو شوێنە ئەوە ئەو کەسە بە خۆی شایستەترە بەو شوێن و جێگایەی کە لێی هەستاوە

واتای وشەکان :-

مَنْ = هەرکەسێك

قَامَ = هەستا

مِنْ مَجْلِسِهِ = لە شوێنی دانیشتنی خۆی

ثُمَّ = لە پاشان

رَجَعَ = گەڕایەوە

إِلَيْهِ = بۆ شوێنەکەی ، شوێنی دانیشتنی

فَهُوَ = جا ئەو کەسە

أَحَقُّ = شایەن ترە ، شایستەترە

بِهِ = بە شوێنەکەی خۆی ، بە شوێنی دانیشتنەکەی

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(مَنْ قَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

هەرکەسێک لە ڕۆژێکدا سەد جار بڵێت سبحان اللّٰه وبحمده ئەوه تاوان و هەڵەکانی دەسڕێنەوه ئەگەر بێتو وەکوو کەفی دەریاش بێ.

و اتای وشەکان:-

مَنْ = هەرکەسێك

قَالَ = وتی

سُبْحَانَ اللَّهِ = پاک و بێگەردی بۆ اللَّهُ تَعَالَى لە هەموو خراپە و شیرک و کەموکورتیەک

وَبِحَمْدِهِ = وە سوپاس بۆ اللَّهُ تَعَالَى

فِي يَوْمٍ = لە ڕۆژێکدا

مِائَةَ مَرَّةٍ = سەد جار

حُطَّتْ = دەسڕێنەوە ، ڕەش دەکرێتەوە

خَطَايَاهُ = هەڵە و تاوانەکانی

وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ = ئەگەر بێتو بە ئەندازەی کەفی دەریاش بێ گوناهو تاوانەکانی

مِثْلَ = وەکوو

زَبَدِ الْبَحْرِ = کەفی دەریا

📖 کە دەفەرموێت وەکوو کەفی دەریاش بێت واتا ئەگەرچی گوناهو تاوانی زۆر زۆریش بێت ئەوە اللَّهُ تَعَالَى هەر لێی خۆش دەبێت مادام ئەو زیکرەی بکات

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا

(أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ مَوْتِهِ) رواهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

دایە عائیشە دەفەرموێت، أبو بکر الصدیق پێغەمبەری ماچ کرد (نیوچەوانی ماچ کرد) لە دوای مردنی پێغەمبەر ر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و اتای وشەکان:-

أَنَّ = بە ڕاستی، بێگومان

أَبَا بَكْرٍ = أبو بکر الصدیق ناوی خۆی(عَبْدُ اللَّه) یە

قَبَّلَ = ماچی کرد

النَّبِيَّ = پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَبَّلَ النَّبِيَّ = پێغەمبەری ماچ کرد

بَعْدَ = لە دوای

مَوْتِهِ = مردنی (پێغەمبەر) صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فەرموودەی بیست وسێیەم

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ

(كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا، وَإِذَا نَزَلْنَا سَبَّحْنَا) رَوَاهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەكە:-

جابری کوڕی عەبدوڵلا فەرموویەتی { ئێمە ئەگەر بەشوێنی بەرزدا سەرکەوتینایە دەمانوت (اللَّهُ أَكْبَر) وە ئەگەر بەرەو نزمایی بچوینایە دەمانوت (سُبْحانَ الله) }

و اتای وشەكان:-

كُنَّا = ئێمە وا بووین

إِذَا = ئەگەر

صَعِدْنَا = سەرکەوتین

إِذَا صَعِدْنَا = ئەگەر سەرکەوتباین { بەسەر بەرزایی } دا

كَبَّرْنَا = اللَّهُ أَكْبَر مان دەوت

وَإِذَا = وە ئەگەر

نَزَلْنَا = هاتینە خوار ، دابەزین، نزم بووین

وَإِذَا نَزَلْنَا = ئەگەر هاتباینە خوار، دابەزیباین

سَبَّحْنَا = سُبْحَانَ اللَّه مان دەوت

فەرموودەی بیست وچوارەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَمَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ خَلْقٌ أَكْبَرُ مِنَ الدَّجَّالِ) رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

لە نێوان دروست کردنی ئادەم هەتا هاتنی قیامەت هیچ فیتنەیەک نییە گەورەتر بێت لە فیتنە و خراپەی دەجال

واتای وشەکان:-

مَا = نییە

بَيْنَ = نێوان

خَلْقِ آدَمَ = دروست کردنی ئادەم

إِلَى = هەتا

قِيَامِ السَّاعَةِ = هەستان و هاتنی قیامەت

خَلْقٌ = دروست کراوێك

أَكْبَرُ = گەورەتر بێ (فیتنە و خراپییەکەی)

مِنَ الدَّجَّالِ = لە دەجال

فەرموودەی بیست وپێنجەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ، وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ) رواه البخاري

واتای فەرموودەکە:-

نزیکە باشترین ماڵی مسوڵمان ببێت بە مێگەلە حەیوانێک و بیان بات بۆ سەر چیاکان و لەوەڕگاکان، وە ڕابکات بە دینەکەیەوە لە دەسەت فیتنە و ئاشوبەکان

واتای وشەکان:-

يُوشِكُ = نزیکە

خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ = باشترین ماڵی مسوڵمان

يَكُونَ = ببێتە

غَنَمٌ = مێگەلە حەیوانێک [بزن و مەڕ]

يَتْبَعُ بِهَا = لێیان خوڕێت و بیان بات

شَعَفَ الْجِبَالِ = سەر چیاکان و شوێنە بەرزەکانی چیاکان

وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ = شوێن و جێگای باران بارین و لەوەڕگاکان.

يَفِرُّ = ڕا بکات

بِدِينِهِ = بە دینەکەیەوە

مِنَ الْفِتَنِ = بە هۆی فیتنەکانەوە (لەبەر فیتنەکان)

فەرموودەی بیست وشەشەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً، يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

بێگومان لە بەهەشت دا دارێك هەیە سوار چاك سەد ساڵ لەژێر سێبەرەکەی دا دەڕوات سێبەرەکەی نابڕێت

و اتای وشەکان:-

إِنَّ = بەڕاستی، بێگومان

فِي الْجَنَّةِ = لە بەهەشت دا، لەناو بەهەشت دا

شَجَرَةً= دار

يَسِيرُ = دەڕوات

الرَّاكِبُ = سوار چاك

فِي ظِلِّهَا = له سێبەری ئەو دارەی

مِائَةَ = سەد

عَامٍ = ساڵ

لَا يَقْطَعُهَا = سێبەرەكەی نابڕێت

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ، لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ، عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ) رواهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

ترسی دەججال ناچێتە ناو شاری مەدینەوە (واتە دەججال ناتوانێت بچێتە ناو شاری مەدینە) چونکە لەو ڕۆژەدا شاری مەدینە پارێزراوە و حەوت دەرگای هەیە لەسەر هەردەرگایەک دوو مەلائیکەت هەنە { بۆ پارێزگاری کردن لە شاری مەدینە }

و اتای وشەکان:-

لَا يَدْخُلُ = ناچێتە ناو

الْمَدِينَةَ = شاری مە دینە

رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ = ترسی مەسیحی دەججال

رُعْبُ = ترس

لَهَا يَوْمَئِذٍ = لەو ڕۆژەدا هەیەتی{ شاری مەدینە }

سَبْعَةُ أَبْوَابٍ = حەفت دەرگا

عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ = لەسەر هەر دەرگاییێک دوو مەلائیکەت هەنە

عَلَى = لەسەر

كُلِّ بابٍ = هەر دەرگایەک

مَلَكَانِ = دوو مەلائیکەت هەنە

فەرموودەی بیست وهەشتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ الْهَرْجُ ، قَالُوا : وَمَا الْهَرْجُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : الْقَتْلُ الْقَتْلُ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

خۆشەویست صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرموویەتی (قیامەت نایێت تاوەکوو هەرج زۆر دەبێت ، صەحابەکان وتیان هەرج چییە ئەی نێردراوی الله تعالى، ئەویش فەرمووی کوشتن کوشتن (واتا کوشتن زۆر دەبێت پێش قیامەت)

واتای وشەکان:-

لَا تَقُومُ = هەڵناستێت، نایێت

السَّاعَةُ = قیامەت

حَتَّى = هەتا ، تاوەکوو

يَكْثُرَ = زۆر دەبێت

الْهَرْجُ = هەرج (کوشتن)

قَالُوا = هاوەڵان وتیان

وَمَا الْهَرْجُ = هەرج چییە

يَا رَسُولَ اللَّهِ = ئەی نێردراوی الله تعالی

قَالَ = پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرمووی

الْقَتْلُ الْقَتْلُ = کوشتن کوشتن

فەرموودەی بیست ونۆیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ : أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ؟} رَوَاهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

اللَّهُ تَعَالَى زەوی دەگرێت لە ڕۆژی قیامەتدا و ئاسمانەکان دەپێچێتەوە بەدەستە ڕاستی ، لە پاشان دەفەرموێت : من پاشا ودەسەڵاتدارم ، لە کوێن پاشایەکانی دونیا ؟

و اتای وشەکان:-

يَقْبِضُ = دەگرێت

اللَّهُ = اللَّهُ تَعالَى

الْأَرْضَ = زەوی

يَوْمَ الْقِيَامَةِ = له ڕۆژی قیامەتدا

وَيَطْوِي = وه دەپێچێتەوه

السَّمَاءَ = ئاسمان

بِيَمِينِهِ = بەدەستی ڕاستی

ثُمَّ يَقُولُ = لەپاشان دەفەرموێت

أَنَا الْمَلِكُ = من پاشا و دەسەڵات دارم

أَيْنَ = له کوێنه

مُلُوك = پاشاكان

الْأَرْضِ = زەوی

مُلُوكُ الْأَرْضِ = پاشاكانی زەوی

فەرموودەی سییەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ، وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَانِ: حُبُّ الْمَالِ وَطُولُ الْعُمُرِ} رَوَاهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

نەوەی ئـــادەم گەورە دەبێـــت وە دوو شـــتی لەگەڵ دا گەورە دەبـــن خۆشەویستی ماڵ و سامان ٢ـــــ تەمەن درێژی

و اتای وشەکان:-

يَكْبَرُ = گەورە دەبێت

ابْنُ آدَمَ = کوڕی ئادەم، نەوەی ئادەم { مرۆڤەکان }

وَيَكْبَرُ = وە گەورە دەبێت

مَعَهُ = لەگەڵ کوڕی ئادەم، لەگەڵ مرۆڤەکان دا

اثْنَانِ = دوان ، دوو شت

حُبُّ الْمَالِ = خۆشویستنی ماڵ و سامان

وَطُولُ الْعُمُرِ = وە خۆشویستنی تەمەن درێژی

طُولُ = درێژی

الْعُمُر = تەمەن ، عومر

فەرموودەی سی ویەکەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

هەر کەسێك حەز بکات و پێی خۆش بێت بگات بە الله تعالی ، الله تعالی ش پێی خۆشە بگات بەو کەسە ، وە هەر کەسێك پێی ناخۆش بوو بگات بە الله تعالی ، الله تعالی ش پێی ناخۆشە بگات بەو کەسەی

واتای وشەکان:-

مَنْ = هەرکەسێك

أَحَبَّ = حەزی کرد ، پێی خۆش بوو

لِقَاءَ اللَّهِ = گەیشتن بە اللە تعالی

أَحَبَّ اللَّهُ = اللە تعالی ش پێی خۆشە

لِقَاءَهُ = گەیشتنی بەو کەسە، بەو کەسە بگات

وَمَنْ = وە هەرکەسێک

كَرِهَ = پێی ناخۆش بوو، حەزی پێ نەبوو

لِقَاءَ اللَّهِ = گەیشتن بە اللە تعالی

كَرِهَ اللَّهُ = اللە تعالی ش پێی خۆش نییە

لِقَاءَهُ = گەیشتنی بەو کەسە

فەرموودەی سی ودووەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ) رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

بەڕاستی نەرم و نیانی لەهەر شتێك دا هەبێت ئیللا جوانی دەکات ، وە نەرم و نیانی لە هەر شتێك لا بدرێت و نەمێنێت ئیللا شتەکە ناشیرین دەکات

واتای وشەکان:-

إِنَّ = بێگومان ، بەڕاستی

الرِّفْقَ = نەرم و نیانی

لَا يَكُونُ = نابێت

فِي شَيْءٍ = له شتێك دا له (كارێك) دا

إِلَّا زَانَهُ = ئيللا شته‌كه جوان ده‌كات

وَلَا يُنْزَعُ = هه‌ڵناكه‌ندرێت، لا نابردرێت، نا پچڕێندرێت

مِنْ شَيْءٍ = له شتێك دا

إِلَّا شَانَهُ = ئيللا شته‌كه ناشيرين ده‌كات

فەرموودەی سی وسێیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ ؛ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

لە دوعای ستەم لێکراو بترسە و خۆت بپارێزە چونکە بە ڕاستی لە نێوان دوعای ستەم لێکراو و لە نێوان اللَّهُ تَعَالَى دا هیچ پەردەو و ڕێگرییەک نییە

و اتای وشەکان:-

إِتَّقِ = بترسە ، خۆبپارێزە

دَعْوَةَ = دوعا، پاڕانەوە

الْمَظْلُومِ = زوڵم لێکراو، ستەم لێکراو

فَإِنَّهَا = بێگومان شەئن و حاڵ وایە

لَيْسَ = نییە

بَيْنَهَا = لە نێوان دوعای ستەم لێکراو

وَبَيْنَ اللَّهِ = وە لە نێوان اللَّهُ تَعَالَىٰ

حِجَابٌ = پەردە

📖 لە دوعای ئەو کەسە بترسە کە زوڵمت لێکردووە چونکە بێگومان ئەو دوعایەی لێتی دەکات قەبووڵە و ڕەتکرانەوەی بۆ نیە

فەرموودەی سی وچوارەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا مِنَ السَّامِ }

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

بێگوومان ڕەشکە چارەسەر و شیفایە بۆ هەموو دەردێک جگە لە مردن

و اتای وشەکان:-

إِنَّ = بەڕاستی، بێگومان

هَذِهِ = ئەوە ، ئاماژەکردنە بۆ شتێکی نزیک

الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ = دنکە ڕەشەکە (ڕەشکە)

شِفَاءٌ = چارەسەرە

مِنْ كُلِّ = بۆ هەموو

دَاءٍ = دەردێک

إِلَّا = جگە

مِنَ السَّامِ = لە مردن

السَّامِ = مردن

فەرموودەی سی وپێنجەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(فَصْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحَرِ) رواهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

جیاکەرەوەی نێوان بەڕۆژوو بوونی ئێمە و بەڕۆژی بوونی جولەکەو گاوڕەکان خواردنی پاشێوە

واتای وشەکان :-

فَصْلُ = جیاکەرەوەو (فاصل) ی، فَصْل مەصدەرە لێرەدا بەواتای فاعِل دێت

مَا بَيْنَ = ئەوەی لەنێوان

صِيَامِنَا = ڕۆژووگرتنی ئێمەیە

وَصِيَامِ = وە لەڕۆژووگرتنی

أَهْلِ الْكِتَابِ = خاوەن کتابی ئاسمانی یە (جولەکەو گاورەکان)

أَكْلَةُ السَّحَرِ = خواردنی پاشێوە

📖 حەڕام بوو لەسەر جولەکەکان و گاوڕەکان(مەسیحییەکان) پاشێویان کردبا لە بەڕۆژووبوونیان دا، بەڵام بۆ ئێمە نەک دروستە بەڵکو خێر و سوننەتیشە پا شێو کردن ئەوەش بەخششێکی اللَّهُ تَعَالَى یە بۆ ئەم ئوممەتە، بۆیە دەبێت سوپاسی اللَّهُ تَعَالَى بکەین لەسەر ئەم بەخششە

فەرموودەی سی وشەشەم

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ؛ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا، وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيقَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ رَأَى شَيْطَانًا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

ئەگەر گوێتان لە بانگی کەڵەباب بوو ئەوە داوای بە خشش و چاکە لە اللَّهُ تَعَالَى بکەن چونکە مەلائیکەتێکی بینیوە بۆیە بانگ دەدات ، وە ئەگەر گوێتان لە زەڕەزەڕی گوێ درێژ بوو ئەوە پەنا بگرن بە اللَّهُ تَعَالَى لە شەیتان چونکە گوێ درێژ شەیتان دەبینێت بۆیە دەزەڕێنێت

واتای وشەکان :-

إِذَا = ئەگەر

سَمِعْتُمْ = بیستتان، گوێتان لێ بوو

صِيَاحَ الدِّيَكَةِ = دە نگ و بانگی کەڵەشێرەکان

صِيَاحَ = هاوار، دەنگ

الدِّيَكَة = جەمع و کۆی (دِيك) ییە دیک واتا کەڵەباب

فَاسْأَلُوا اللَّهَ = داوا لە الله تعالی بکەن

مِنْ فَضْلِهِ = لە فەزڵ و بەخششی

فَإِنَّهَا = بە ڕاستی کەڵەباب

رَأَتْ = بینیویەتی ، دیتیتی

مَلَكًا = مەلائیکەتەک

وَإِذَا = وە ئەگەر

سَمِعْتُم = بیستتان ، گوێتان لێ بوو

نَهِيقَ الْحِمَارِ = زەڕەزەڕی گوێ درێژ، دەنگی گوێ درێژ

نَهِيق = زەڕەزەڕ ، دەنگ

الْحِمَارِ = کەر ، گوێ درێژ

فَتَعَوَّذُوا = ئەوە خۆتان بپارێزن ، پەنا بگرن

بِاللَّهِ = بە اللَّهُ تَعَالَیٰ

مِنَ الشَّيْطَانِ = لە شەیتان

فَإِنَّهُ = چونکە بەڕاستی گوێ درێژ

رَأَى = بینیوبەتی، دیتیتی

شَيْطَانًا = شە یتانێك

📖 پرسیار:- بۆچی بۆ کەڵەباب فَإِنَّهَا و رَأَتْ هاتووە کەچی بۆ گوێ درێژ فَإِنَّهُ و رَأَى هاتووە ؟

وەڵام:- چونکە وشەی الدِّيَكَة وشەیەکی مُؤَنَّث و مێیینەیە بەڵام وشەی حِمار وشەیەکی مُذَكَّر و نێرینەیە

فەرموودەی سی وحەوتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

پاشێو بکەن بێگومان لە پاشێو کردن دا بەرەکەت هەیە

و اتای وشەکان :-

تَسَحَّرُوا = پاشێو بکەن

فَإِنَّ = بێگومان

فِي السَّحُورِ بَرَكَةً = لە پاشێو کردن دا بەرەکەت هەیە

السُّحُورِ = پاشێو

📖 مەبەســت لە بەرەکەت لەم فەرمــوودەیەدا ئەوەیە پاشــێو ئەجر و پاداشتی لەسـەرە وە هێز و تـاقەت دەداتە کەسی بەڕۆژوو بــوو، وە هەروەهــا بە پاشــێو کردنــت پــێچەوانەی ئەهلی کتــاب دەکەی، وە بە کۆدەنگی زانایان پاشێو کردن سوننەتە نەک واجب

فەرموودەی سی وهەشتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(مَـنْ رَأَى مِـنْكُمْ مُنْكَـرًا فَلْيُغَيِّـرْهُ بِيَـدِهِ، فَـإِنْ لَـمْ يَسْـتَطِعْ فَبِلِسَـانِهِ، فَـإِنْ لَـمْ يَسْـتَطِعْ فَبِقَلْبِـهِ، وَذَلِـكَ أَضْـعَفُ الْإِيمَانِ) رواهُ مُسْلِمٌ

و اتای فەرموودەکە:-

هەرکەسێك لە ئێوە خراپەیەکی بینی با بەدەستی بیگۆڕێت ، ئەگەر نەیتوانی بەدەست بیگۆڕێت با بە زمانی بیگۆڕێت ، ئەگەر نەیتوانی بە زمانیش بیگۆڕێت با بە دڵی خراپەکەی پێ ناخۆش بێت وه ئەوەشیان لاوازترینی پلەی ئیمانە

و اتای وشەکان :-

مَنْ = هەرکەسێك

رَأَى = دیتی ، بینی

مِنْكُمْ = لە ئێوە

مُنْكَرًا = خراپەیەک

فَلْيُغَيِّرْهُ = بابیگۆڕی خراپەکەی

بِيَدِهِ = بە دەستی

فَإِنْ = جا ئەگەر

لَمْ يَسْتَطِعْ = نەیتوانی ، توانای نەبوو

فَبِلِسَانِهِ = بە زمانی واتا با بە زمانی خراپەکەی بگۆڕێت

لِسان = زمان

فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ = ئەگەر نەیتوانی (بە زمان بیگۆڕێت)

فَبِقَلْبِهِ = بە دڵی (واتا لە دڵەوە خراپەکەی پێی ناخۆش بێت)

قَلْب = دڵ

وَذَلِكَ = وە ئەوەش (بە دڵ پێناخۆش بوونەکەش)

أَضْعَفُ الْإِيمَانِ = لاوازترینی ئیمانە

أَضْعَف = لاوازترین

📖 بـۆ نمـوونە لە مـاڵێکی دەکـرێتە فلیمێکی خـراپ و ناشـەرعی دەبێـت هەوڵ بـدەی بیگـۆڕی ئەگەر توانـات نەبـوو دەبێـت بەزمـان بڵێی بیگۆڕن ئەگەر توانـات نەبـوو بەزمـان وا بڵێی دەبێت بەدڵ ئەو فلیمەت پێ ناخۆش بێت و لەوشـوێنەش هەستی و بڕۆی

فەرموودەی سی ونۆیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ فُكُّوا الْعَانِيَ ، وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ ، وَعُودُوا الْمَرِيضَ } رَوَاهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

ئەسیر ئازاد بکەن وە خواردن بە فەقیر و برسی بدەن وە سەردانی نەخۆش بکەن

و اتای وشەکان:-

فُكُّوا الْعَانِيَ = ئەسیر ئازاد بکەن و ڕزگار بکەن

فُكُّوا = بکەنەوە، ڕزگار بکەن، نەجات بدەن، ئازاد بکەن

الْعَانِيَ = ئەسیر ، دیل ، بەند

أَطْعِمُوا الْجَائِعَ = خواردن بە فەقیر بدەن

أَطْعِمُوا = خواردن بدەن

الْجَائِعَ = برسی ، فەقیر

عُودُوا الْمَرِيضَ = سەردانی نەخۆش بکەن

عُودُوا = بچن ، سەردانی بکەن

الْمَرِيضَ = نەخۆش

📖 دەبێت ئەسیری مسوڵمانان لەژێر دەستی کافر و موشریکان ڕزگار بکرێت و نەجات بدرێت، یان ئەو کەسانەی بە زوڵم گیراون و لەژێردەستی کافر و موشریکانن

فەرموودەی چلەیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبارَكَ وَتَعالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ، يَقُولُ : مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ) رواه البخاري

و اتای فەرموودەکە:-

اللَّهُ تَعَالَى هەموو شەوێک دادەبەزێتە ئاسمانی دونیا، ئەو کاتەی تەنها سێ یەکی کۆتایی شەو دەمێنێتەوە و دەفەرمووێت : کێ هەیە بانگم بکات تاوەکو وەڵامی بدەمەوە، کێ هەیە داوای شتێکم لێ بکات تاوەکو پێی ببەخشم، کێ هەیە داوای لێخۆشبوونم لێبکات تا لێی خۆشبم

و اتای وشەکان :-

يَنْزِلُ = دادەبەزێت (دابەزینێک لایەق بە گەورەیی خۆی)

رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى = پەروەردیگارمان تبارک و تعالى

رَبُّنَا = پەروەردیگارمان

كُلَّ لَيْلَةٍ = هەموو شەوێک

إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا = بۆ ئاسمانی دونیا

حِينَ = لەو کاتەی

يَبْقَى = دەمێنێتەوە

ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ = سێیەکی کۆتایی شەو { ئەگەر شەو ١٢ سەعات بێت ٤ سەعاتی کۆتاییەکەی }

يَقُولُ = دەفەرموێ (اللَّهُ تَعَالَى)

مَنْ يَدْعُونِي = کێ هەیە بانگم بکات

فَأَسْتَجِيبَ لَهُ = تا وەڵامی بدەمەوە

مَنْ يَسْأَلُنِي = کێ هەیە داوام لێبکات

فَأُعْطِيَهُ = تا پێی ببەخشم

مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي = کێ هەیە داوای لێخۆشبونم لێبکات

فَأَغْفِرَ لَهُ = تا لێی خۆشبم

فەرموودەی چل ویەکەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ)

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

ئیمان پێك هاتووە لە شەست و ئوندە بەشە، شەرم و حەیاش بەشێکە لە ئیمان (شەرم و حەیا بەشێکە لەم شەست و ئوندە بەشەی ئیمان)

و اتای وشەکان:-

الْإِيمَانُ = ئیمان

بِضْعٌ = ئوندەیە (٣ هەتا ٩ دەگرێتەوە)

سِتُّونَ = شێست

شُعْبَةً = بەشە ، لق و پۆپە

بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً = شێست و ئوندە بەشەیە

الْحَيَاءُ = شەرم و حەیا

مِنَ = لە

الْإِيمَانِ = ئیمانە

فەرموودەی چل ودووەم

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ

{ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ} مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

عەبدوڵڵای کوڕی پێشەوا عومەر فەرموویەتی { پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قەدەغەی کردووە سەفەر بکرێ بە قورئانەوە بۆ زەوی دوژمن }

واتای وشەکان:-

نَهَى = قەدەغەی کردووە

رَسُولُ اللَّهِ = نێردراوی اللَّهُ تَعَالَى، پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَنْ يُسَافَرَ = سەفەربکرێ

بِالْقُرْآنِ = بە قورئان

إِلَى = بۆ

أَرْضِ الْعَدُوِّ = زەوی دوژمن

📖 ئەو کاتەی نابێت قورئان ببەی بۆ زەوی دوژمن و کافر و موشریکان ئەگەر ترسی ئەوەت هەبوو سوکایەتی و گەمەو گاڵتەی پێ دەکرێت ، بەڵام ئەگەر دڵنیابووی سوکایەتی و بێ ڕێزی پێ ناکرێت ئاساییە لەگەڵ خۆتی ببەی

فەرموودەی چل وسێیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

یەکەم شتێک دادوەری لەسەر بکرێت لەڕۆژی قیامەتدا دەربارەی خوێن ڕشتنەکانە { ئەمەشیان لەبەر گەورەیی و خەتەری کوشتنی بە ناڕەوایە }

واتای وشەکان:-

أَوَّلُ مَا = یەکەم شتێک

يُقْضَى = دادوەریی بکرێت

بَيْنَ النَّاسِ = لەنێوانی خەڵکی

الدِّمَاءِ = خوێن ڕشتنەکانە ، الدِّمَاء جەمع و کۆی (دَم) یە دَم یش واتا خوێن

✍ دوو ڕوون کردنەوە

یەکەم / ئەم فەرموودەیە پێچەوانەی ئەم فەرموودەیە نیە { إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ العَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَلاتُهُ } چونکە ئەم فەرموودەیە پەیوەندی بە نێوانی اللَّهُ تَعَالَى و بەندەکانەوە هەیە، بەڵام ئەم فەرموودەیە { أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ } پەیوەندی هەیە بە نێوانی بەندەکانەوە

دووەم / ئەم فەرموودەیە { إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَلَاتُهُ } جیاوازی زانایانی لەسەرە کە صەحیحە یان ضەعیف و لاوازە

فەرموودەی چل وچوارەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ : دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

وەڵامی پاڕانەوەی هەر یەک لە ئێوە دەدرێتەوە ، ئەوەی پەلەی نەکات ، بڵێت پاڕامەوە وەڵامی پاڕانەوەکەم نەدرایەوە (مرۆڤ نابێت لە گیرابوونی دوعاو پاڕانەوەکانی دا پەلە بکات لە اللَّهُ تَعَالَى و بێ ئومێد بێت و واز بێنێت لە دوعاکانی)

واتای وشەکان :-

يُسْتَجَابُ = وەڵام دەدرێتەوە

لِأَحَدِكُمْ = بۆ یەکێك لەئێوە

يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ = وەڵامی دوعای یەکێک لە ئێوە دەدرێتەوە

مَا لَمْ يَعْجَلْ = ئەوەی پەلە نەکات

يَقُولُ = بڵێ ، دوعاکەرەکە بڵێ

دَعَوْتُ = پاڕامەوە ، داوام کرد

فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي = وەڵامم نەدرایەوە ، وەڵامی داوایەکەم نەدرایەوە

فەرموودەی چل وپێنجەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(لا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ) رَوَاهُ مُسْلِمٌ

واتای فەرموودەکە:-

قیامەت هەڵناستێت مەگەر لەسەر خراپەکارانی خەڵکی نەبێت ، واتا قیامەت لەسەر خەڵکە خراپەکە هەڵدەستێت و دێت

واتای وشەکان:-

لا تَقُومُ = هەڵناستێت ، نایێت

السَّاعَةُ = قیامەت

إِلَّا = بێجگە ، مەگەر

عَلَى = لەسەر

شِرَارِ النَّاسِ = خراپەکارانی خەڵک

شِرَار = خراپەکاران ، تێکدەران ، شِرَار جەمع و کۆی(شَرّ) ییە

فەرموودەی چل وشەشەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ ؛ فَيَرْجِعُ اثْنَانِ، وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ : يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

سێ شت شوێنی مردوو دەکەوێت ، دوویان دەگەڕێنەوە یەکیان لەگەڵی دەمێنێتەوە ، شوێنی مردوو دەکەوێت خزم و کەس و ماڵ و سامان و کردەوەی ، جا خزم و کەس و ماڵ و سامانی دەگەڕێنەوە ، کردەوەکەی دەمێنێتەوە

و اتای وشەکان:-

يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ = سێ شت شوێن مردوو دەکەوێت

يَتْبَعُ = شوێنی دەکەوێت

الْمَيِّتَ = مردوو

ثَلَاثَةٌ = سێ، سێ شت

فَيَرْجِعُ اثْنَانِ = جا دوویان دەگەڕێنەوە

يَبْقَى = دەمێنێتەوە

مَعَهُ وَاحِدٌ = یەکیان لەگەڵ مردووەکە

مَعَهُ = لەگەڵ مردووەکە ، مَعَ = لەگەڵ

يَتْبَعُهُ = شوێن مردووەکە دەکەوێت

أَهْلُهُ = ئەهلەکەی، کەس و کاری

مَالُهُ = ماڵەکەی، ماڵ و سامانی

عَمَلُهُ = کردەوەی

فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ = کەس و کار و ماڵەکەی دەگەڕێنەوە

يَبْقَى عَمَلُهُ = دەمێنێتەوە کردەوەی

📖خۆشەویستمان صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ٣ شتی باس کرد ١ —— خزم و کەس ٢ —— ماڵ و سامان ٣ ——کردەوەی بەندەکە ، دووی سەرەتا زۆرجار دەبنە فیتنە بۆ مردووەکە قالَ اللَّهُ تَعَالَى { إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ } بەنسبەت خاڵی سێیەم کردەوەی بەندەکە ئەگەر کردەوەکە باش بوو ئەوە نەجاتت دەدات لە ناخۆشی قەبر و قیامەت و دۆزەخ وە بەرەو بەهەشتیشت دەبات، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى { وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ } سورة البقرة

فەرموودەی چل وحەوتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ يَدْعُوبِهَا ، وَأُرِيدُ أَنْ أَخْتَبِئَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي فِي الْآخِرَةِ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و اتای فەرموودەکە:-

بۆ هەر پێغەمبەرێک دوعایەکی وەڵام دراوە هەیە کە پێی بپاڕێتەوە ، وە من دەمەوێت دوعایەکەی خۆم هەڵگرم و بیکەمە شەفاعەت و تکایەک بۆ ئوممەتەکەم لەڕۆژی دوایی دا

و اتای وشەکان:-

لِكُلِّ نَبِيٍّ = بۆ هەموو پێغمبەرێک

دَعْوَةٌ مُسْتَجابَةٌ = دوعایەکی وەڵام دراوە (هەیە)

دَعْوَةٌ = دوعایەک ، پاڕانەوەیەک

مُسْتَجابَةٌ = وەڵام دراوە ، وەرگیراو

يَدْعُو = دوعا بکات ، بپاڕێتەوە

بِهَا = پێی ، بەو (دوعایە)

أُرِيدُ = دەمەوێت

أَخْتَبِئَ = بیشارمەوە ، هەڵیگرم

دَعْوَتِي = دوعاکەم ، پاڕانەوەکەم

شَفَاعَةً = شەفاعەت، تکا

لِأُمَّتِي = بۆ ئوممەتەکەم

فِي الْآخِرَةِ = لە ئاخیرەت دا ، لەڕۆژی دوایی

فەرموودەی چل وهەشتەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

ئەی ئوممەتی موحەممەد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سوێند بە اللَّه ئەوەی من دەیزانم ئێوە بتان زانیبا ئەوە زۆر دەگریان و کەم پێ دەکەنین

واتای وشەکان:-

يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ = ئەی ئوممەتی موحەممەد

وَاللَّهِ = سوێند بە اللَّه

لَوْ تَعْلَمُونَ = ئەگەر بزانن

مَا أَعْلَمُ = ئەوەی من دەیزانم

لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا = زۆر دەگریان

بَكَيْتُمْ = دەگریان

كَثِيرًا = زۆر

لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا = کەم پێ دەکەنین

ضَحِكْتُمْ = پێ دەکەنین

قَلِيلًا = کەم

فەرموودەی چل ونۆیەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ} رواهُ البُخَارِي

و اتای فەرموودەکە:-

ئەگەر یەکێک لە ئێوە هاتە مزگەوت با دانەنیشێت تاوەکو دوو ڕکات نوێژ دەکات (تا دوو ڕکات نوێژی تحية المسجد دەکات)

و اتای وشەکان:-

إِذَا = ئەگەر

دَخَلَ = هاتە ژوور

أَحَدُكُمُ = یەکێک لە ئێوە

الْمَسْجِدَ = مزگەوت

فَلَا يَجْلِسْ = با دانەنیشێت

حَتَّى = هەتا ، تاوەکوو

يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ = دوو ڕکات نوێژ دەکات

رَكْعَتَيْنِ، رَكْعَتَان = دوو ڕکات

فەرموودەی پەنجایەم

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

{ فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

واتای فەرموودەکە:-

پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فەرموویەتی { فاتیمە پارچەیەکە لەمن بۆیە هەر کەسێک فاتیمەی توڕە کرد ئەوە منی توڕە کردووە }

واتای وشەکان:-

فَاطِمَةُ = فاتیمەی کچی پێغەمبەر

بَضْعَةٌ = بەشێکە ، پارچەیەکە

مِنِّي = لەمن

فَمَنْ = جا هەرکەسێک

أَغْضَبَهَا = فاتیمە توڕە بکات

أَغْضَبَنِي = منی توڕە کردووە

📖 پێغەمبەر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حەوت منداڵی هەبوو، هەمووی پێشە خۆی وەفاتیان کرد جگە لە فاتیمە

وَالكُلُّ فِي حَياتِهِ ذَاقُوا الحِمامْ

وَبَعدَهُ فَاطِمَةُ بِنِصْفِ عامْ

سوپاس بۆ اللَّهُ تَعَالَى ئەم فەرموودەیە کۆتا فەرموودەی ئەم نامیلکەیە بوو، اللَّهُ تَعَالَى سودی پێ گەیاندبن و ببێتە نوور و ڕوناکی بۆ قەبر و قیامەتمان

١٦ / ١٢ / ٢٠٢٢ ڕۆژی هەینی

✍ ئەنەس عبدالرحمن

تەواوی ٥٠ فەرموودەکە

قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

* (لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ) رواهُ مُسْلِمٌ {٢٠١٩}

* (أُحُدٌ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ) رَوَاهُ الْبُخَارِي {١٤٨٢} وَمُسْلِمٌ {١٣٩٢}

* {إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ} رَوَاهُ مُسْلِمٌ {٢١٣٢}.

* { الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ }رَوَاهُ مُسْلِمٌ { ٢٩٥٦ }

* (لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ) رواهُ مُسْلِمٌ { ٧٨٠ }

* (سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ) رواه البخاري

* (رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى طَعَامٍ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ : إِنِّي صَائِمٌ) رواهُ مُسْلِمٌ.

* (يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ كُلُّ ذَنْبٍ، إِلَّا الدَّيْنَ) رواهُ مُسْلِمٌ

* (إِذَا شَرِبَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ {قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ } رواهُ مُسْلِمٌ

* عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ {أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي ؟ قَالَ: لَا تَغْضَبْ، فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا تَغْضَبْ} رَوَاهُ البُخَارِي

* (الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { الْعَيْنُ حَقٌّ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* {إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا، فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدْ حَتَّى تُوضَعَ} مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ) رواهُ مُسْلِمٌ

* (مَنْ قَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَبَّلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ مَوْتِهِ) رواهُ البُخَارِي

* عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ (كُنَّا إِذَا صَعِدْنَا كَبَّرْنَا، وَإِذَا نَزَلْنَا سَبَّحْنَا) رَوَاهُ البُخَارِي

* (مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَمَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ خَلْقٌ أَكْبَرُ مِنَ الدَّجَّالِ) رواهُ مُسْلِمٌ

* (يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتْبَعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ، وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ) رواه البخاري

* (إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً، يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (لَا يَدْخُلُ الْمَدِينَةَ رُعْبُ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ، لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ، عَلَى كُلِّ بَابٍ مَلَكَانِ) رواهُ البُخَارِي

* (لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ الْهَرْجُ ، قَالُوا : وَمَا الْهَرْجُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: الْقَتْلُ الْقَتْلُ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* {يَقْبِضُ اللَّهُ الْأَرْضَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَيَطْوِي السَّمَاءَ بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يَقُولُ : أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ؟} رَوَاهُ البُخَارِي

* { يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ، وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَانِ؛ حُبُّ الْمَالِ وَطُولُ الْعُمُرِ } رَوَاهُ البُخَارِي

* (مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ) رواهُ مُسْلِمٌ

* (إِتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ ؛ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا مِنَ السَّامِ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (فَصْلُ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةُ السَّحَرِ) رواهُ مُسْلِمٌ

* (إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ؛ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا، وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيقَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ رَأَى شَيْطَانًا) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ) رواهُ مُسْلِمٌ

* { فُكُّوا الْعَانِيَ ، وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ ، وَعُودُوا الْمَرِيضَ } رَوَاهُ البُخَارِي

* (يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ، يَقُولُ : مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ) رواه البخاري

* (الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ { نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ فِي الدِّمَاءِ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ : دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي) مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* (لا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ) رَوَاهُ مُسْلِمٌ

* { يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ ؛ فَيَرْجِعُ اثْنَانِ، وَيَبْقَى مَعَهُ وَاحِدٌ : يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ يَدْعُو بِهَا ، وَأُرِيدُ أَنْ أَخْتَبِئَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي فِي الْآخِرَةِ } مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَلَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا} مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

* { إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلَا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ } رواهُ البُخَارِي

* { فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي } مُتَّفَقٌ عَلَيْه

ناوەڕۆک